

Quickscan soortenbescherming voor het slopen van de manege te Zuidlaren

Toetsing in het kader van de Omgevingswet

Ing. P. Snoeken
Ing. A. Balk

**WAARDEN
BURG**
Ecology

**we
consult
nature.**

Quickscan soortenbescherming voor het slopen van de manege te Zuidlaren

Toetsing in het kader van de Omgevingswet

Ing. P. Snoeken, ing. A.R. Balk

Status uitgave: definitief

Rapportnummer:	24-109
Projectnummer:	24-0064
Datum uitgave:	29 april 2024
Projectleider:	Anne Balk
Tweede lezer:	Gertrud Berg
Opdrachtgever:	Gemeente Tynaarlo De heer J.R. Nanninga Postbus 5 9480 AA Vries Nederland
Referentie opdrachtgever:	Zaaknummer 1519275
Akkoord voor uitgave:	drs. G.J. Berg
Datum akkoord:	29 april 2024

Graag citeren als: Snoeken, P. & A.R. Balk. 2024. Quickscan soortenbescherming voor het slopen van de manege te Zuidlaren Rapport 24-109. Waardenburg Ecology, Haren.

Trefwoorden: vleermuizen, quickscan

Waardenburg Ecology is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Waardenburg Ecology. Opdrachtgever hierboven aangegeven vrijwaart Waardenburg Ecology voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Waardenburg Ecology / Gemeente Tynaarlo

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, digitale kopie of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Waardenburg Ecology, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Waardenburg Ecology is een handelsnaam van Bureau Waardenburg BV. Lid van de branchevereniging Netwerk Groene Bureaus. Het kwaliteitsmanagementsysteem is gecertificeerd door EIK Certificering overeenkomstig ISO 9001:2015. Waardenburg Ecology hanteert als algemene voorwaarden de DNR 2011, tenzij schriftelijk anders wordt overeengekomen.

Waardenburg Ecology Varkensmarkt 9, 4101 CK Culemborg, 0345 512710
info@waardenburg.eco, www.waardenburg.eco

Inhoud

Samenvatting	4
1 Inleiding	6
1.1 Aanleiding en doel	6
1.2 Reikwijdte van het onderzoek	6
1.3 Wettelijk kader	7
1.4 Methodiek onderzoek	8
1.5 Disclaimer	9
2 Beschrijving plangebied en voorgenomen ingreep	10
2.1 Beschrijving plangebied	10
2.2 Voorgenomen ingreep	10
3 Toetsing soortenbescherming	11
3.1 Algemeen	11
3.2 Planten	11
3.3 Ongewervelden	12
3.4 Reptielen	13
3.5 Grondgebonden zoogdieren	13
3.6 Vleermuizen	14
3.7 Vogels	16
4 Toetsing specifieke zorgplichtbepalingen	18
4.1 Algemeen	18
4.2 Soorten binnen de invloedssfeer en mogelijke nadelige gevolgen	18
4.3 Maatregelen voor kwetsbare of bedreigde soorten binnen de invloedssfeer	18
5 Conclusie en aanbevelingen	19
5.1 Soortenbescherming	19
5.2 Specifieke zorgplicht	20
5.3 Natuurkansen	20
6 Literatuur	21

Samenvatting

Omgevingswet onderdeel soortbescherming

Soortgroep	Effecten	Aanvullend onderzoek om vast te stellen of sprake is van een schadelijke handeling	Maatregelen om schadelijke handelingen te voorkomen* en/of om te voldoen aan de specifieke zorgplicht**)	Vervolgstappen
Planten	Geen	-	-	-
Ongewervelden	Door sloop manage verdwijnt overwinteringsplek grote vos. Door nemen van maatregelen wordt schadelijke handeling voorkomen.	-	<u>Maatregelen*</u> : - De sloopwerkzaamheden niet uitvoeren in de overwinteringsperiode van grote vos: september – 15 maart. - Het plaatsen van alternatieve overwinteringslocaties in de vorm van takkenrillen of vlinderkasten in de nabije omgeving van het plangebied. Deze dienen voorafgaand aan de sloop al geplaatst te worden.	-
Reptielen	Geen	-	-	-
Grondgebonden zoogdieren	Mogelijk effecten op soorten die zijn aangewezen als 'vergunningsvrij geval'.	-	. nvt	
Vleermuizen	- Mogelijk vernielen van verblijfplaatsen van vleermuizen bij sloop manage. Ook kunnen hierbij vleermuizen worden gedood (Bal art. 11.46 lid 1a en d)	Inspectie spechtengaten met endoscoop. Bij aanwezigheid geschikte holten moet nader onderzoek conform vleermuisprotocol plaatsvinden. .	-	Op basis van de resultaten van het nader onderzoek kan worden vastgesteld of een omgevingsvergunning nodig is en welke mitigerende en compenserende maatregelen nodig zijn.

Broedvogels met jaarrond beschermd nest	Geen	-	-	-
Algemene broedvogels	Mogelijke vernietiging van nesten of verstoring broedvogels (Bal art. 11.37 lid 1d) Geen effecten mits voorzorgsmaatregelen worden getroffen.	N.v.t	<u>Maatregelen*</u>: Rooien van beplanting en (voorbereidende) werkzaamheden buiten het broedseizoen uitvoeren (deze loopt globaal van half maart tot half augustus). Mocht de manege gesloopt worden in het broedseizoen, dient er een broedvogelcheck plaats te vinden om nesten van o.a. kauw en spreeuw uit te sluiten. Zowel spreeuw en kauw broeden beide ook in nestkasten, aanbevolen wordt om tijdig speciale kasten voor deze soort in de omgeving te hangen zodat ze de manege mogelijk mijden	-
Niet beschermde soorten waarop Specifieke Zorgplicht van toepassing is	Geen	-	-	-

Omgevingswet onderdeel gebiedsbescherming en houtopstanden

Beschermingsregime	Effect	Aanvullend onderzoek	Zorgplicht
Natura 2000	significant negatieve gevolgen op het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden zijn op voorhand uitgesloten, met mogelijke uitzondering van effecten van stikstof.	N.v.t. Voor het effect van stikstof is reeds een aparte rapportage opgesteld (Schepp 2024).	Er zijn geen negatieve effecten, aanvullende maatregelen in het kader van de zorgplicht worden niet nodig geacht.
Natuurnetwerk Nederland	Nee	-	
Bescherming van houtopstanden Ow	Nee	-	

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Gemeente Tynaarlo is voornemens om de manege PSV Laarwoud te Zuidlaren te slopen inclusief bijgebouwen. Deze ingreep kan mogelijk gevolgen hebben voor van nature in het wild levende dieren of planten en is daarmee een 'flora- en fauna-activiteit' in de zin van de Omgevingswet (Ow)

Waardenburg Ecology heeft in opdracht van Gemeente Tynaarlo op basis van een oriënterend veldonderzoek 7 maart 2024 en bronnenonderzoek de gevolgen van deze ingreep op beschermde soorten in het kader van de Omgevingswet (Ow) beoordeeld. Het doel van het onderzoek was te bepalen of voor de voorgenomen ingreep een omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit nodig is. Daarnaast is getoetst aan de specifieke zorgplichtbepalingen van de Ow.

Voorliggend rapport doet verslag van de resultaten van dit onderzoek en geeft adviezen over eventueel te nemen vervolgstappen. Concreet geeft dit rapport antwoord op de volgende vragen:

- Komen er (mogelijk) beschermde soorten voor binnen de invloedssfeer van de voorgenomen ingreep?
- Heeft de voorgenomen ingreep (mogelijk) nadelige gevolgen voor beschermde soorten en is hierbij sprake van zogenoemde schadelijke handelingen?
- Zijn mogelijke nadelige gevolgen voor beschermde soorten als gevolg van de voorgenomen ingreep met maatregelen te voorkomen of beperken?
- Is voor betreffende soorten een omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit nodig?
- Zijn er aanwijzingen dat er binnen de invloedssfeer van de voorgenomen ingreep soorten voorkomen waarop de specifieke zorgplicht van toepassing is?
- Zijn mogelijke nadelige gevolgen voor soorten waarvoor de specifieke zorgplicht van toepassing is met maatregelen te voorkomen of beperken?

1.2 Reikwijdte van het onderzoek

In voorliggend rapport zijn de gevolgen van voorgenomen ingreep op (*beschermde*) *soorten planten en dieren* in het kader van de Omgevingswet (Ow) beoordeeld.

Beschermde natuurgebieden

(Significant) nadelige gevolgen voor beschermde gebieden (Natura 2000-gebieden, Natuurnetwerk Nederland (NNN) en bijzondere natuurgebieden en landschappen) worden

op voorhand uitgesloten met mogelijke uitzondering van effecten van stikstof in de aanleg- en gebruiksfase op Natura 2000-gebieden. Het plangebied ligt hemelsbreed op ongeveer 1.9 km afstand van het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied Naam (Bron: Informatiekaart Natuur). Gezien de aard, omvang en duur van de voorgenomen ingreep en de afstand tot Natura 2000-gebieden, is het uitgesloten dat de ingreep aantasting van relevante soorten en begroeiingen in Natura 2000-gebieden veroorzaakt, met mogelijke uitzondering van effecten van stikstof. Voor het effect van stikstof is een aparte rapportage opgesteld (Schepp 2024).

Het plangebied ligt niet in het NNN, Bijzonder natuurgebied of bijzonder landschap (Bron: Informatiekaart Natuur), wel op minder dan een kilometer. De NNN kent in Drenthe geen externe werking. Negatieve effecten op deze gebieden zijn hierdoor uitgesloten.

Houtopstanden

Nadelige gevolgen voor Houtopstanden in de zin van de Ow zijn op voorhand uitgesloten. Er worden namelijk geen houtopstanden in de zin van de Ow gekapt.

1.3 Wettelijk kader

De toetsing is uitgevoerd in het kader van de Ow. Voor de Ow verwijzen we naar wetten.overheid.nl. In Bijlage I van dit rapport wordt nader ingegaan op het toetsingskader voor een flora- en fauna-activiteit.

Activiteiten die mogelijk gevolgen hebben voor in het wild levende dieren of planten zijn in de Ow gedefinieerd als flora- en fauna-activiteiten. De Ow stelt regels over flora- en fauna-activiteiten om soorten te beschermen. Dit betreft zowel (inter)nationaal beschermde soorten als niet beschermde soorten.

In het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) bij de Ow wordt onderscheid gemaakt in de volgende drie beschermingsregimes:

- § 11.2.2: omgevingsvergunning soorten Vogelrichtlijn (*Vogelrichtlijnsoorten*)
- § 11.2.3: omgevingsvergunning soorten Habitatrichtlijn (*Habitatrichtlijnsoorten*)
- § 11.2.4: omgevingsvergunning andere soorten (*andere soorten*)

Voor elk beschermingsregime zijn de vergunningplichtige gevallen en de vergunningsvrije gevallen bepaald. Provincies regelen in een omgevingsverordening of en voor welke flora- en fauna-activiteiten geen vergunningplicht geldt (de vergunningvrije gevallen).

Daarnaast kent de Ow een *specifieke zorgplicht* voor flora- en fauna-activiteiten. Deze specifieke zorgplicht houdt kort gezegd in dat iedereen die een activiteit uitvoert, nadelige gevolgen voor *planten en dieren* zoveel mogelijk moet voorkomen, beperken of ongedaan moet maken. De specifieke zorgplicht houdt onder andere in dat voorafgaand aan de activiteit nagegaan wordt of er aanwijzingen zijn voor het voorkomen van kwetsbare of bedreigde soorten binnen de invloedssfeer van de activiteit. Deze soorten betreffen in Nederland van nature voorkomende:

- Vogelrichtlijnsoorten (van Bijlage I Vogelrichtlijn),
- geregeld in Nederland voorkomende trekvogelsoorten,

- Habitatrichtlijnsoorten (Bijlage II, IV, V Habitatrichtlijn),
- dieren of planten die staan opgenomen op de Rode Lijsten, en
- nationaal beschermde soorten.

1.4 Methodiek onderzoek

Voorliggende toetsing is opgesteld op basis van een eenmalig veldbezoek, de huidige ter beschikking staande kennis en inschattingen van deskundigen. Gevolgen voor beschermde soorten zijn bepaald op basis van de (invloedssfeer van de) voorgenomen ingreep (aard, omvang en duur) en de functie van het plangebied en omgeving voor beschermde soorten en beoordeeld in het kader van de Ow.

Bronnenonderzoek

Voor een actueel overzicht van (beschermde) soorten die in de regio voorkomen is de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) geraadpleegd op 5 maart 2024. Bij het raadplegen van de NDFF is uitgegaan van een zoekgebied met een straal van ca. drie km om het plangebied en gegevens tot vijf jaar oud. Daarnaast is, voor zover nodig, gebruikgemaakt van achtergronddocumentatie (zie literatuurlijst).

Veldbezoek

Het veldbezoek heeft op 7 maart 2024 plaatsgevonden. Daarbij is in het plangebied en omgeving - met behulp van een verrekijker – gezocht naar beschermde soorten en sporen (zoals nesten, hollen uitwerpselen, braakballen, knaagsporen). Naast het gehele manegegebouw, is ook een bijgebouw (voormalig zeecontainer) en het terrein rond de manege onderzocht, waarbij de boomgrenzen wordt gezien als grens van het terrein. Op basis van terreinkenmerken en *expert judgement* is beoordeeld of het terrein geschikt is voor de in de regio voorkomende beschermde soorten.

De in dit rapport gepresenteerde gegevens over beschermde soorten zijn houdbaar tot drie jaar na afronding van het veldonderzoek. Indien de in dit rapport beschreven ingreep wijzigt dan wel wordt uitgevoerd na maart 2027 kan een actualisatie van het onderzoek nodig zijn.

Veldonderzoek is altijd een momentopname. Waardenburg Ecology waarborgt dat het onderzoek is uitgevoerd door deskundige onderzoekers volgens de gangbare standaardmethoden. Het bureau is niet aansprakelijk voor waarnemingen van soorten door derden en waarnemingen die na afronding van de studie bekend worden gemaakt.

De onderzoeker die het onderzoek heeft uitgevoerd, is door opleiding, werkervaring en zelfstudie gekwalificeerd voor de door haar uitgevoerde werkzaamheden. Het project is uitgevoerd volgens het kwaliteitshandboek van Waardenburg Ecology. Het kwaliteitsmanagementsysteem is gecertificeerd door EIK Certificering overeenkomstig ISO 9001:2015.

1.5 Disclaimer

De reikwijdte van de specifieke zorgplicht is op dit moment nog niet duidelijk. De formulering van de specifieke zorgplicht laat veel ruimte voor interpretatie die (nog) niet nader ingevuld is door provincies. Onze interpretatie van de reikwijdte van de specifieke zorgplicht (zie Bijlage I) is gebaseerd op *expert judgement*.

Het is de verantwoordelijkheid van de initiatiefnemer om af te wegen welke maatregelen in het kader van de specifieke zorgplicht redelijkerwijs genomen worden. De specifieke zorgplicht is niet vrijblijvend, deze is bestuurs- én strafrechtelijk handhaafbaar.

2 Beschrijving plangebied en voorgenomen ingreep

2.1 Beschrijving plangebied

Het plangebied bestaat uit de huidige manege PSV Laarwoud te Zuidlaren inclusief bijgebouw en het terrein rond de manege inclusief paardenbak. De manege bestaat uit een massiefhouten constructie als fundament, een metalen gevelbekleding en een dak bestaande uit golfplaten. Het bijgebouw was een oude zeecontainer waarbij her en der kieren of gaten te zien waren. Het terrein rondom de manege was grotendeels begroeid met braam of kort gras, inclusief de met zand gevulde paardrijbak.

Figuur 2.1 Ligging plangebied (rood omkaderd) PSV Laarwoud te Zuidlaren. (Esri Nederland, Community Map Contributors | Esri Nederland, beeldmateriaal.nl | Esri Nederland, Kadaster | Esri Nederland, AHN)

2.2 Voorgenomen ingreep

Informatie over de voorgenomen ingreep is aangeleverd door Gemeente Tynaarlo. De voorgenomen ingreep betreft het slopen van de huidige manege PSV Laarwoud inclusief bijgebouw en herinrichting van het terrein ten behoeve van een nieuw te realiseren woonwijk. De exacte invulling hiervan is nog niet bekend.

3 Toetsing soortenbescherming

3.1 Algemeen

In dit hoofdstuk wordt per soortgroep het volgende beoordeeld:

- Komen er (mogelijk) beschermde soorten voor binnen de invloedssfeer van de voorgenomen ingreep?
- Heeft de voorgenomen ingreep (mogelijk) nadelige gevolgen voor beschermde soorten en is daarbij sprake van een zogenoemde schadelijke handeling?
- Zijn mogelijke gevolgen voor beschermde soorten als gevolg van de voorgenomen ingreep met maatregelen te voorkomen of beperken?
- Is voor betreffende soorten een omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit nodig?

Vanwege het ontbreken van oppervlaktewater kunnen aquatische soorten bij voorbaat worden uitgesloten; vissen en amfibieën.

3.2 Planten

3.2.1 Functie van het plangebied voor beschermde soorten

Op grond van verspreidingsgegevens (NDFF) en het veldonderzoek op 7 maart 2024- wordt geconcludeerd dat het plangebied géén betekenis heeft voor beschermde plantensoorten. Uit het plangebied en omgeving zijn geen waarnemingen van beschermde plantensoorten bekend. De plantgemeenschap in het plangebied met soorten zoals braam wijzen op voedselrijke grond. Aangezien veel beschermde plantensoorten schralere milieus prefereren, zijn deze niet te verwachten in het plangebied. Tijdens het veldbezoek is vastgesteld dat het plangebied geen geschikte groeiplaatsen biedt voor beschermde plantensoorten en zijn ook geen beschermde plantensoorten waargenomen.

3.2.2 Bepaling van effecten en beoordeling in het kader van de Ow

Aangezien het voorkomen van beschermde plantensoorten in het plangebied kan worden uitgesloten, zijn ook effecten van op beschermde plantensoorten als gevolg van de voorgenomen ingreep uitgesloten. Daarmee zijn ook schadelijke handelingen in het kader van de Ow ten aanzien van beschermde plantensoorten uitgesloten.

3.3 Ongewervelden

3.3.1 Functie van het plangebied voor beschermde soorten

In de omgeving zijn beekrombout, grote vos en grote weerschijnvlinder bekend (NDFF, 2024). Voor beekrombout is geen oppervlakte water aanwezig. Tijdens het veldbezoek werd er een waarneming gedaan van vermoedelijk een overwinterende imago grote vos (Figuur 3.1). Deze soort kan tijdens de overwintering niet met zekerheid gedetermineerd worden zonder het individu te verstoren. De vlinder verbleef op één van de kozijnen, de overwinteringsperiode van grote vos is ongeveer van 1 oktober tot 15 maart. Ze overwinteren op verschillende soorten plekken zoals schuurtjes, bunkers, holle bomen, takkenhopen etc. Deze plekken zijn gelijkwaardig aan de overwinterplekken van de kleine vos. Dit was de enige overwinterende vlinder die is aangetroffen in de manege, alhoewel niet is uit te sluiten dat er meer vlinders overwinteren in hoekjes bijvoorbeeld hoog aan het plafond. Er worden geen bomen gekapt binnen het plangebied, in het kader van dit project, waardoor eventuele waardbomen van grote vos en grote weerschijnvlinder niet verdwijnen. De bramenstruiken die waarschijnlijk wel worden gerooid voorzien vlinders van nectar, echter zijn er in de nabije omgeving nog voldoende alternatieven.

3.3.2 Bepaling van effecten en beoordeling in het kader van de Ow

Het slopen van de manege heeft het effect dat een plek waar op dit moment waarschijnlijk grote vos overwintert, verdwijnt. Door het nemen van de maatregelen zoals benoemd in paragraaf 3.3.3 blijft deze functie behouden en hoeft geen omgevingsvergunning aangevraagd te worden. Indien geen maatregelen worden genomen dient wel een vergunning aangevraagd te worden.

Aangezien het voorkomen van beekrombout wordt uitgesloten, zijn geen effecten te verwachten. Grote weerschijnvlinder overwintert niet als imago en het feit dat er geen bomen worden gekapt verdwijnt er voor de grote weerschijnvlinder geen essentieel habitat. Daarmee zijn ook schadelijke handelingen in het kader van de Ow ten aanzien van beekrombout en grote weerschijnvlinder uitgesloten.

3.3.3 Maatregelen

Om te voorkomen dat er sprake is van een schadelijke handeling moeten de volgende maatregelen worden genomen ten aanzien van grote vos:

- De sloopwerkzaamheden niet uitvoeren in de overwinteringsperiode van grote vos: september – 15 maart. Als de werkzaamheden starten tussen 15 maart en 15 april, dient een ecooloog te controleren of de vlinder vertrokken is.
- Het plaatsen van alternatieve overwinteringslocaties in de vorm van takkenrillen of vlinderkasten in de nabije omgeving van het plangebied. Deze dienen voorafgaand aan de sloop al geplaatst te worden.

3.4 Reptielen

3.4.1 Functie van het plangebied voor beschermde soorten

Op grond van verspreidingsgegevens (NDFF) en het veldonderzoek wordt geconcludeerd dat het plangebied géén betekenis heeft voor beschermde reptielensoorten. In het plangebied ontbreken de ecologische randvoorwaarden (overwinterings- en eiafzetplekken, foerageergebied) voor reptielen.

3.4.2 Bepaling van effecten en beoordeling in het kader van de Ow

Aangezien het voorkomen van beschermde soorten reptielen in het plangebied kan worden uitgesloten, kunnen (negatieve) effecten op deze soortgroep als gevolg van de voorgenomen ingreep eveneens worden uitgesloten.

3.5 Grondgebonden zoogdieren

3.5.1 Functie van het plangebied voor beschermde soorten

In de omgeving komen soorten voor zoals bunzing, das, eekhoorn, grote bosmuis, wezel, steenmarter, boomarter en hermelijn. Van eekhoorn werd tijdens het veldbezoek een waarneming gedaan in de bomen grenzend aan het plangebied (Figuur 3.1). De eekhoorn gebruikt dus de bomenlaan om zich te verplaatsen door de omgeving, een nest van eekhoorn werd circa 50 meter ten noordoosten buiten het plangebied gevonden. Van de overig benoemde soorten werden geen sporen gevonden tijdens het veldbezoek. Er worden veel honden uitgelaten op het terrein en in de omgeving, wat mogelijk vestiging van enkele soorten bemoeilijkt. Voor zowel das als vos ontbreken rustige plekjes om mogelijk geschikte verblijfplaatsen te graven. Van zowel bunzing, wezel en hermelijn werden geen sporen gevonden op het terrein, zoals uitwerpselen of prenten. De braambegroeiing is te dun en biedt weinig bescherming. Hierin is gezocht naar hollen, welke niet zijn aangetroffen. Daarnaast zijn de loslopende honden een verstoring voor deze soorten. Voor steenmarter is in de manege geen dubbele wand of andere holle ruimte aanwezig. Tevens zijn geen sporen gevonden zoals prooiresten, krabsporen of uitwerpselen. Aangezien er geen bomen worden gekapt of houtwallen worden verwijderd zijn er geen effecten op grote bosmuis. Er zijn ook geen hollen die mogelijk van deze soort zijn gevonden. Aangezien het veldbezoek plaats vond in de winter, kon hier afdoende naar worden gezocht. Op grond van verspreidingsgegevens (NDFF, 2024(i)) en het veldonderzoek wordt geconcludeerd dat het plangebied géén betekenis heeft voor beschermde soorten grondgebonden zoogdieren.

Figuur 3.1 Links een eekhoorn in de bomenlaan grenzend aan het plangebied. Rechts de overwinterende dagvlinder, vermoedelijk de grote vos.

3.5.2 Bepaling van effecten en beoordeling in het kader van de Ow

Met de voorgenomen ingreep worden geen effecten verwacht op beschermde soorten in het plangebied.

Grond- en graafwerkzaamheden kunnen algemeen voorkomende grondgebonden zoogdieren van het *Beschermingsregime andere soorten* treffen. Voor deze soorten betreft het een vergunningsvrij geval en is dus géén omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit nodig. Het betreft algemeen voorkomende soorten (lokaal, regionaal en landelijk) en het aantal dieren dat potentieel gemoeid is met de (lokale) ingreep is beperkt. De gunstige staat van instandhouding van deze soorten is daarom niet in het geding.

3.6 Vleermuizen

3.6.1 Functie van het plangebied voor beschermde soorten

De te slopen manege in het plangebied herbergt mogelijk geschikte verblijfplaatsen voor vleermuizen. In de houtconstructie zijn spechtengaten aanwezig, op meerdere windrichtingen, maar voornamelijk de luwre noordoost kant van het gebouw. Deze gaten zijn deels afgeschermd met gaas, maar de specht heeft hier deels omheen gewerkt. Deze gaten lijken door te lopen waardoor ze geschikt zijn als verblijfplaats voor vleermuizen. Op grond van de gebouweigenschappen kan het gaan om zomer- en paar verblijfplaatsen, de ruimte achter de spechtengaten is te klein om als kraam- of winterverblijfplaats te dienen. Aangezien het spechtengaten zijn in een houtenconstructie zouden vooral

boombewonende soorten zich hier kunnen vestigen. De potentiële verblijfplaatsen sluiten laatvlieger uit op basis van verblijfplaatsvoorkeur. Langs de Laarweg, waar de manege zich bevindt zijn in 2023 ook verblijfplaatsen gevonden van ruige dwergvleermuis en rosse vleermuis (Balk, 2023).

Het plangebied heeft geen functie als foerageergebied of vliegroute. De naastgelegen houtwal heeft mogelijk wel een functie als vliegroute.

3.6.2 Bepaling van effecten en beoordeling in het kader van de Ow

Indien vleermuizen (*Beschermingsregime Habitatrichtlijnsoorten*) in het gebouw verblijven, kan het slopen van de manege leiden tot het vernielen van verblijfplaatsen van vleermuizen. Ook kunnen vleermuizen hierbij gedood worden. Voor het vernietigen van verblijfplaatsen en het doden van vleermuizen (Art 11.46 lid 1a en d Bal) is een vergunning nodig.

Figuur 3.2 Foto's van mogelijke verblijfplaatsen van vleermuizen in de manege.

3.6.3 Nader onderzoek:

Om uitsluitsel te kunnen geven over de huidige betekenis (welke functie) van het gebouw voor vleermuizen (welke soorten), is nader onderzoek nodig. Op basis van de resultaten van dit nader onderzoek kan worden vastgesteld of een vergunning nodig is en of mitigerende en compenserende maatregelen nodig zijn.

Hiervoor wordt aangeraden om eerst met een endoscoop en hoogwerker de spechtengaten te inspecteren. Mochten de hopen geschikt blijken is er verder onderzoek volgens het Vleermuisprotocol 2021 nodig. Hierbij wordt vastgesteld welke functie de eventuele verblijfplaatsen hebben. Het onderzoek bestaat in totaal uit vier ronden in de periode mei t/m september

- 1x in de ochtend en 1x 's avonds in de periode half mei - half juli.
- 2x 's avonds in het najaar (augustus – september)

3.7 Vogels

3.7.1 Functie van het plangebied voor beschermde soorten

Vogels met jaarrond beschermde nestplaats

Tijdens het veldbezoek zijn geen nesten van vogels met een jaarrond beschermde nestplaats¹ vastgesteld in de te slopen manege in het plangebied. Op basis van de verspreidingsgegevens (NDFF) blijkt er een huismus bij het plangebied gezien te zijn, dit was echter enkel een foeragerend beest. Langs de Ekkelkamp, ca 100 meter van de manege zitten wel broedende huismussen. Voor gierzwaluw is het gebouw ongeschikt aangezien het dak vol ligt met enkel laags golfplaten waar geen ruimte is om achter te broeden. Van huiszwaluw werden geen oude nesten gevonden, de golfplaten zijn daarbij ook niet geschikt om hun nesten aan vast te maken. Zowel blauwe reiger als roek broeden in de nabije omgeving, echter in de bomenlaan grenzend aan het terrein werden geen nesten gevonden. Van kerkuil werden poepsporen (krijtstrepen) gevonden aan de buitenzijde van het gebouw, er ontbraken braakballen, binnen in het gebouw ontbraken sporen volledig. Hiermee dient het gebouw hoogstens als korte rustplek en is een nestlocatie niet reëel. Ook is het geen vaste roestplaats, maar slechts een incidentele rustplek. Op grond hiervan wordt de aanwezigheid van nesten van vogels met een jaarrond beschermde nestplaats uitgesloten.

Het plangebied vormt geschikt broedbiotoop van algemeen voorkomende vogels waarvan de nestplaats niet jaarrond beschermd is. Ook zijn in de manege oude nesten van zowel spreeuw als kauw gevonden. Er kan niet worden uitgesloten dat er in 2024 opnieuw gebroed gaat worden in de manege door deze soorten.

3.7.2 Bepaling van effecten en beoordeling in het kader van de Ow

Vogels met jaarrond beschermde nestplaats

Effecten van de voorgenoemen ingreep op soorten met een jaarrond beschermd nest zijn uitgesloten. Voor deze soorten heeft het plangebied namelijk geen betekenis.

Vogels waarvan de nestplaats niet jaarrond beschermd is

Van spreeuw en kauw werden nesten gevonden in de manege. Werkzaamheden in het broedseizoen kunnen ertoe leiden dat nesten van vogelsoorten die in gebruik zijn beschadigd raken of verlaten worden door de oudervogels als gevolg van verstoring.

¹ Voor een aantal vogelsoorten geldt dat hun nesten jaarrond beschermd zijn, ook als de soort op het moment van de handeling geen gebruik maakt van het nest. Dit is het geval wanneer een vogelsoort jaarlijks terugkeert naar zijn nest en niet of nauwelijks in staat is om elders in zijn leefgebied een vervangend nest te vinden of te maken. Deze soorten zijn op Rijksniveau en provinciaal niveau vastgesteld.

Hiervoor is geen vergunning mogelijk. Het vernietigen en verstoren van in gebruik zijnde nesten moet worden voorkomen.

Figuur 3.3 Links een oud nest van een spreeuw. Rechts kerkuilenpoep aan de buitenzijde van de manege.

3.7.3 Maatregelen

Door het nemen van de volgende maatregelen kunnen negatieve gevolgen voor broedvogels voorkomen worden:

- Rooien van beplanting en (voorbereidende) werkzaamheden buiten het broedseizoen uitvoeren. Voor het broedseizoen geldt geen wettelijke standaardperiode. De lengte en de aanvang van het broedseizoen verschillen per soort. Globaal moet voor het broedseizoen rekening gehouden worden met de periode half maart tot half augustus.
- Mocht de manege gesloopt worden in het broedseizoen, dient er een broedvogelcheck plaats te vinden om nesten van o.a. kauw en spreeuw uit te sluiten.
- Zowel spreeuw en kauw broeden beide ook in nestkasten, aanbevolen wordt om tijdig speciale kasten voor deze soort in de omgeving te hangen zodat ze de manege mogelijk mijden.

4 Toetsing specifieke zorgplichtbepalingen

4.1 Algemeen

Bij het uitvoeren van de werkzaamheden dient rekening te worden gehouden met de specifieke zorgplicht. In dit hoofdstuk wordt per soortgroep het volgende beoordeeld:

- Zijn er aanwijzingen dat er binnen de invloedssfeer van de voorgenomen ingreep soorten voorkomen waarop de specifieke zorgplicht van toepassing is?
- Zijn mogelijke gevolgen voor soorten de specifieke zorgplicht van toepassing is met maatregelen te voorkomen of beperken?

In hoofdstuk 3 is reeds beoordeeld of er beschermde soorten binnen de invloedssfeer (kunnen) voorkomen, of de ingreep gevolgen kan hebben voor deze beschermde soorten en of maatregelen nodig zijn om gevolgen te voorkomen en beperken. Voorliggend hoofdstuk richt zich op de volgende soorten en hun leefgebieden:

- De geregeld in Nederland voorkomende trekvogelsoorten die niet genoemd zijn in bijlage I van de Vogelrichtlijn.
- Soorten van bijlage II en V van de Habitatrichtlijn
- Soorten van de Rode lijsten

Deze soorten worden kortweg 'kwetsbare of bedreigde' soorten genoemd.

4.2 Soorten binnen de invloedssfeer en mogelijke nadelige gevolgen

Op basis van de NDFF blijkt dat in de omgeving een aantal kwetsbare en/of bedreigde soorten voorkomen zoals enkele soorten planten. Op basis van een habitatgeschiktheidsbeoordeling is het onderzoeksgebied niet geschikt voor deze soorten. Er zijn binnen het plangebied geen bijzondere vegetaties aanwezig. Daarom zijn ook geen nadelige effecten te verwachten op deze soorten.

4.3 Maatregelen voor kwetsbare of bedreigde soorten binnen de invloedssfeer

Aangezien er geen kwetsbare of bedreigde soorten binnen de invloedssfeer van de ingreep verwacht worden, zijn er ook geen maatregelen nodig voor deze soorten om gevolgen van de ingreep te voorkomen, beperken of ongedaan te maken.

5 Conclusie en aanbevelingen

5.1 Soortenbescherming

5.1.1 Conclusies

Op grond van het onderzoek wordt het volgende geconcludeerd:

- Er is nader onderzoek nodig om vast te stellen of de voorgenomen ingreep nadelige gevolgen heeft voor vleermuizen.
- Het imago van grote vos maakt gebruik van de manege als overwinterlocatie. Door het nemen van maatregelen kan voorkomen worden dat deze functie verloren gaat. Wanneer niet of niet tijdig maatregelen genomen kunnen worden dient een vergunning aangevraagd te worden.

5.1.2 Nader onderzoek

Op basis van de beschikbare informatie kan geen uitsluitel worden gegeven over de betekenis van het plangebied voor vleermuizen. Om hierover uitsluitel te kunnen geven is nader onderzoek nodig. Dit nader onderzoek moet worden uitgevoerd volgens de daarvoor geldende onderzoeksprotocollen.

Het onderzoek bestaat in totaal uit vier rondes in de periode mei t/m september:

- 1x in de ochtend en 2x 's avonds in de periode half mei - half juli.
- 2x 's avonds in het najaar (augustus – september)

5.1.3 Maatregelen om nadelige gevolgen te voorkomen en beperken

Bij de planning en uitvoering van de werkzaamheden dient rekening te worden gehouden met de mogelijke aanwezigheid van nestelende kauw en spreeuw, tevens bieden de bramenstruiken ook geschikte nestlocaties voor bijvoorbeeld winterkoning. Dit om negatieve gevolgen voor deze soorten te voorkomen.

De volgende maatregelen zijn nodig om negatieve gevolgen voor beschermde soorten te voorkomen:

- Rooien van beplanting en (voorbereidende) werkzaamheden buiten het broedseizoen uitvoeren. Voor het broedseizoen wordt geen (wettelijke) standaard periode gehanteerd. De lengte en de aanvang van het broedseizoen verschilt per soort. Globaal moet voor het broedseizoen rekening worden gehouden met de periode maart tot half augustus.

De volgende maatregelen zijn nodig om negatieve gevolgen voor de overwinterende grote vos te voorkomen:

- De sloopwerkzaamheden niet uitvoeren in de overwinteringsperiode van grote vos: september – 15 maart. Tussen 15 maart en 15 april een ecologische inspectie, door een ecologisch deskundige, voor de sloop van het gebouw om te beoordelen of er geen imago's van grote vos overwinteren.
- Het plaatsen van alternatieve overwinteringslocaties in de vorm van takkenrillen en vlinderkasten in de nabije omgeving van het plangebied. Deze dienen voorafgaand aan de sloop al geplaatst te worden.

Indien deze maatregelen niet genomen (kunnen) worden, is een omgevingsvergunning nodig voor betreffende soort(en).

5.2 Specifieke zorgplicht

5.2.1 Conclusies

Er zijn géén aanwijzingen dat er beschermde kwetsbare of bedreigde soorten planten of dieren binnen de invloedssfeer van de ingreep voorkomen. Maatregelen om gevolgen van de ingreep voor deze soorten te voorkomen of beperken zijn dan ook niet nodig.

5.3 Natuurkansen

Hoewel er geen wettelijke verplichting voor geldt, wordt aanbevolen om bij nieuwbouw verblijfsvoorzieningen voor vleermuizen en vogels te realiseren. Verblijfplaatsen kunnen o.a. gerealiseerd worden in gevels en daken. Voor meer informatie over het creëren van verblijfplaatsen in nieuwbouw wordt verwezen naar de checklist groen bouwen: <https://www.checklistgroenbouwen.nl/>.

Aangezien in de manege oude nesten van spreeuw en kauw zijn gevonden tijdens het veldbezoek wordt aangeraden om speciale nestkasten voor deze soorten te plaatsen in bijvoorbeeld de boomlaan langs de Laarweg.

6 Literatuur

Balk, A.R., 2023. Nader ecologisch onderzoek vleermuizen op de voormalige Prins Bernhardhoeve te Zuidlaren. Rapport 23-302. Waardenburg Ecology, Haren.

Informatiekaart Natuur. https://atlas.bij12.nl/WebView/index.html?viewer=ikn_pub. Geraadpleegd op 5 maart 2024.

Informatiepunt Leefomgeving. <https://iplo.nl/regelgeving/omgevingswet/geconsolideerde-teksten-omgevingswet/>. Geraadpleegd op 5 maart 2024.

NDFF. www.ndff.nl. Geraadpleegd op 5 maart 2024.

Schepp, K.L., 2024. Ecologische beoordeling stikstof Laarhove, Zuidlaren. Rapport 24-088. Waardenburg Ecology, Culemborg

Bijlage I Toetsingskader beschermde soorten Omgevingswet

In deze bijlage worden de relevante onderdelen van de Ow ten aanzien van soortenbescherming samengevat. De teksten zijn grotendeels ontleend aan de 'Handreiking Toelichting natuurbescherming onder de Omgevingswet' van het Netwerk Groene Bureaus. Voor de Ow verwijzen we naar: wetten.overheid.nl.

Flora- en fauna-activiteit

Een 'flora- en fauna-activiteit' in de Ow is een: 'activiteit met mogelijke gevolgen voor van nature in het wild levende dieren of planten'. Er is er al sprake van een 'flora- en fauna-activiteit' als het een *mogelijk* gevolg heeft voor één in het wild levend dier of plant, ongeacht of deze soort beschermd is volgens de Ow.

Als er sprake is van een flora- en fauna-activiteit, dient er onder andere rekening te worden gehouden met de regels in art. 11.27 Bal (*specifieke zorgplicht*) en de paragrafen 11.2.2 t/m 11.2.5 Bal (*vergunningplicht bij schadelijke handelingen, regels vergunningsvrije gevallen*). Hoewel de paragrafen 11.2.2 t/m 11.2.5 Bal alleen betrekking hebben op de bij wet beschermde soorten, gelden art. 11.27 en 11.28 ook met betrekking tot de niet-beschermde soorten.

Specifieke zorgplicht

In het Bal is een *specifieke zorgplicht* opgenomen voor onder meer alle 'flora- en fauna-activiteiten' die vrijwel alle ruimtelijke activiteiten betreft (art. 11.27 Bal). Deze specifieke zorgplicht komt in de plaats van de algemene zorgplicht die in de Ow staat. Iedereen die een flora- en fauna-activiteit uitvoert, moet nadelige gevolgen zoveel mogelijk voorkomen, beperken of ongedaan maken (art. 11.27, 1e lid Bal). In het tweede lid staat de nadere uitwerking van de specifieke zorgplicht. De specifieke zorgplicht houdt in ieder geval in dat voorafgaand aan het verrichten van de activiteit wordt nagegaan of er aanwijzingen zijn van de aanwezigheid op de locatie waar de activiteit wordt verricht of in de directe nabijheid van die locatie van soorten die kwetsbaar of bedreigd zijn. Deze soorten betreffen in Nederland van nature voorkomende:

- Vogelrichtlijn-soorten zoals genoemd in bijlage I Vrl en niet in die bijlage genoemde, geregeld in Nederland voorkomende trekvogelsoorten als bedoeld in artikel 4, 2e lid Vrl.
- Habitatrichtlijn-soorten als opgenomen in bijlage II, IV en V Hrl.
- Dieren of planten die staan opgenomen op de Rode Lijsten.
- Nationaal beschermde soorten (bijlage IX Bal).

Ook de voor bovengenoemde soorten belangrijke leefgebieden of natuurlijke habitats vallen onder de specifieke zorgplicht.

De kern van de zorgplichtbepaling voor flora- en fauna-activiteiten is dat als er sprake is van nadelige gevolgen op in het wild voorkomende soorten, deze, indien redelijkerwijs kan worden gevegd, moeten worden voorkomen, beperkt of ongedaan worden gemaakt. Ook in art. 11.27, tweede lid wordt verwezen naar passende preventieve maatregelen of

passende herstelmaatregelen. Tijdens en na het verrichten van de activiteit moet wordt nagegaan of de getroffen maatregelen de beoogde effecten hebben (dus: monitoring).

In art. 11.27, tweede lid onder b Bal wordt aangegeven dat er moet worden ‘vastgesteld’ of op voorhand op grond van objectieve gegevens nadelige gevolgen kunnen worden uitgesloten. Daarnaast zijn de overige voorwaarden in het tweede lid onder c t/m f zodanig concreet dat in deze bewoording kan worden gelezen dat er *aantoonbaar* aan deze voorwaarden moet worden voldaan, zeker ook met in het achterhoofd dat de specifieke zorgplichten in de Ow zowel *bestuurlijk als strafrechtelijk kunnen worden gehandhaafd*. Om aantoonbaar aan de voorwaarden van de specifieke zorgplicht te hebben voldaan, is het noodzakelijk dat de toetsing aan de zorgplichtbepalingen in een quickscan of nader onderzoek wordt vastgelegd.

Interpretatie specifieke zorgplicht

Het Bal geeft aan waaruit de specifieke zorgplicht in ieder geval bestaat. De reikwijdte van de specifieke zorgplicht is op dit moment nog niet duidelijk. De formulering van de specifieke zorgplicht laat veel ruimte voor interpretatie die (nog) niet nader ingevuld is door provincies. Onze interpretatie van de reikwijdte van de specifieke zorgplicht is gebaseerd op expert judgement en het voorstel van Hunink (2023¹).

Rode lijst soorten(groepen)

Wij richten ons in de natuurtoets in principe op ‘dieren en planten’ van de Rode lijsten (zoals letterlijk benoemd in de Ow), dus niet op niet-dierlijke of niet-planten zijnde soorten organismen, zoals paddenstoelen en korstmossen. Daarbij worden de volgende statussen van de Rode lijst meegenomen: gevoelig, kwetsbaar, bedreigd en ernstig bedreigd. Uitgangspunt is daarbij dat de specifieke zorgplicht een focus vergt op de mogelijke nadelige gevolgen op de staat van instandhouding van soorten en niet zozeer op nadelige gevolgen voor ieder exemplaar afzonderlijk.

Onderzoeksinspanning

Iemand die een flora- en fauna-activiteit wil verrichten op een plek, moet controleren of er aanwijzingen zijn dat op die plek of in de buurt kwetsbare of bedreigde soorten voorkomen. Onduidelijk is welke onderzoeksinspanning verricht moet worden. Wij vullen deze onderzoeksverplichting in door het raadplegen van de NDFF en een habitatgeschiktheidsbeoordeling.

De soortenbeschermingsregimes

In het Bal wordt onderscheid gemaakt in de volgende drie beschermingsregimes:

- § 11.2.2: omgevingsvergunning soorten Vogelrichtlijn (*Vogelrichtlijnsoorten*). Dit betreft alle van nature in Nederland voorkomende vogels conform art. 1 Vogelrichtlijn
- § 11.2.3: omgevingsvergunning soorten Habitatrichtlijn (*Habitatrichtlijnsoorten*). Dit betreft soorten, genoemd in bijlage IV, onder a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het verdrag van Bern of bijlage I bij het verdrag van Bonn.

¹ Hunink, S. 2023. Voorstel invulling specifieke zorgplicht FF-activiteiten Ow. LinkedIn bericht 30 oktober 2023.

- § 11.2.4: omgevingsvergunning andere soorten (*andere soorten*). Dit betreft soorten genoemd in bijlage IX behorende bij art. 11.54 Bal.

Onder iedere paragraaf (11.2.2, 11.2.3 en 11.2.4) zijn de vergunningplichtige gevallen en de vergunningsvrije gevallen aangegeven. In de Omgevingswet wordt niet meer gesproken over verbodsbepalingen waarvoor een ontheffing of vrijstelling kan worden verleend zoals onder de Wet natuurbescherming, maar over schadelijke handelingen die leiden tot een vergunningsplichtig geval. Er geldt een vergunningplicht voor schadelijke handelingen bij:

- vogels op grond van artikel 11.37, eerste lid Bal,
- dier- en plantensoorten van de Habitatrichtlijn en de verdragen van Bonn en Bern op grond van artikel 11.46, eerste lid, Bal, en
- dieren van bijlage IX, onder A van het Bal op grond van artikel 11.54, eerste lid, Bal.

De inhoud van de schadelijke handelingen komen overeen met de verbodsbepalingen van de soortenbeschermingsregimes uit de Wet natuurbescherming, aangezien deze rechtstreeks voortkomen uit de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn en internationale Verdragen en betreffen de volgende schadelijke gevallen:

- het opzettelijk doden en vangen van soorten;
- het beschadigen of vernielen van voortplantings- en rustplaatsen van dieren, niet zijnde vogels;
- het opzettelijk vernielen en beschadigen van nesten, eieren of wegnemen van nesten van vogels;
- het opzettelijk vernielen of rapen van eieren van dieren;
- het (ver)storen van dieren volgens de beschermingsregimes soorten Vogelrichtlijn en soorten Habitatrichtlijn. NB geldt voor vogels niet als er geen sprake is van een wezenlijke invloed op de staat van instandhouding van de vogelsoort;
- het plukken, verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen van planten.

Uitzonderingen vergunningplicht en vergunningsvrije gevallen

Voor instandhoudings- en passende maatregelen in het kader van het bereiken van Natura 2000-doelstellingen geldt een uitzondering van de vergunningplicht voor schadelijke handelingen. In het Bal zijn verder een aantal vergunningsvrije gevallen aangewezen per beschermingsregime waarvoor geen vergunningplicht geldt. Hoewel er enkele verschillen zijn, betreft het onder meer de volgende gevallen:

- In een programma aangewezen flora- en fauna-activiteiten (bijv. een Natura 2000-beheerplan).
- In een omgevingsverordening aangewezen flora- en fauna-activiteiten (bijv. de door de provincie aangewezen soorten en handelingen).
- Bij ministeriële regeling aangewezen flora- en fauna-activiteiten (In art. 4.31 van de Omgevingsregeling zijn de flora- en fauna-activiteiten die genoemd zijn in art. 11.54 Bal aangewezen als vergunningvrij voor handelingen in het kader van bestendig beheer en onderhoud, bestendig gebruik en ruimtelijke ontwikkelingen of inrichting van gebieden (incl. gebruik) voor de soorten in bijlage VIIc Or).
- Flora- en fauna-activiteiten die aantoonbaar worden uitgevoerd conform een per ministeriële regeling aangewezen gedragscode.

Beoordelingsregels vergunning

Een vergunning wordt alleen verleend als is voldaan aan de beoordelingsregels in § 8.6.2 Bkl. De beoordelingsregels verschillen per soortenbeschermingsregime (uitgewerkt in art. 8.74j t/m art. 8.74l Bkl), maar komen kort gezegd neer op de beoordeling:

- of er geen andere bevredigende oplossing is,
- de activiteit nodig is vanwege een genoemd wettelijk belang, en
- de activiteit niet leidt tot verslechtering van de staat van instandhouding van de soort.

Hiernavolgend is een Stroomschema passieve soortenbescherming Omgevingswet opgenomen.

